

Η συνταγματική πορεία της Βουλγαρίας ξεκινά με την Απελευθέρωση της από τον Οθωμανικό ζυγό. Στην πόλη του Τάρνοβο συστάθηκε η Συντακτική Συνέλευση, εναρμονισμένη με τη Συνθήκη του Βερολίνου και ψηφίσθηκε το Πρώτο Βουλγαρικό Σύνταγμα (το Σύνταγμα του Τάρνοβο).

Η πραγματοποίηση του σχεδίου ανατίθεται στο Ρώσο Αυτοκρατορικό Κομισάριο Σ.Ι. Λουκιάνοφ, εφόσον το Βουλγαρικό Πρίγκιπάτο διακυβερνάται προσωρινά από τη Ρωσία. Δεκαέξι ερωτήματα, αναφορικά με την επιτιμούμενη μελλοντική κρατική οργάνωση, απευθύνονται σε επιφανείς Βούλγαρους πολιτικούς παράγοντες από τον Δονδούκοφ- Κορσακόφ. Το τελειοποιημένο σε φιλελεύθερη κατεύθυνση σχέδιο εισάγεται προς συζήτηση στη Συντακτική Συνέλευση στις 10 Φεβρουαρίου 1879.

Το Σύνταγμα ψηφίζεται στις 16 Απριλίου 1879. Το κείμενο συμπεριλαμβάνει 22 κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο καθορίζει την εδαφική οργάνωση του κράτους. Το καθεστώς υπό το οποίο τελεί ο μονάρχης ρυθμίζεται στα κεφάλαια 2 έως 8. Το ένατο κεφάλαιο διευθετεί τα θρησκευόμενα. Το δέκατο κεφάλαιο αφιερώνεται στους νόμους, κλπ. Αναπτύσσονται οι αναγνωρισμένες στα περισσότερα ευρωπαϊκά συντάγματα ιδέες του φιλελευθερισμού. Αξιόλογο μέρος του Συντάγματος αφιερώνεται στα δικαιώματα και στις ελευθερίες των πολιτών, μολονότι δεν προβλέπονται εγγυητικοί υπέρ αυτών μηχανισμοί. Δυνάμει της Συνθήκης του Βερολίνου, ο θεμελιώδης νόμος προβλέπει ως μορφή διακυβέρνησης τη συνταγματική μοναρχία, σε αντίθεση με τις ιδέες της εθνικής απελευθέρωσης για καθαρή και ιερή δημοκρατία. Η νομοθετική εξουσία ανατίθεται στο μονάρχη και στη λαϊκή συνέλευση. Η εκτελεστική εξουσία ανήκει στον πρίγκιπα και ασκείται υπό τη ανώτατη εποπτεία του. Η δικαιοσύνη απονέμεται από τα δικαστήρια, στο όνομα του μονάρχη. Ο πρίγκιπας είναι ιερός και ακέραιος. Αυτές οι βασικές θέσεις του Συντάγματος και το γεγονός ότι 32 κείμενα του είναι αφιερωμένα στο μονάρχη, καθορίζουν το ρόλο του τελευταίου ως κέντρο της πολιτικής ζωής στη Βουλγαρία.

Η 9 Σεπτεμβρίου του 1944 θέτει την αρχή της σοσιαλιστικής μεταρρύθμισης της κοινωνίας και της δημιουργίας νέας συνταγματικής τάξης. Χαρακτηριστική για το πρώτο στάδιο αυτής της περιόδου είναι η εφαρμογή του Συντάγματος του Τάρνοβο και μέρους της παλιάς νομοθεσίας. Ταυτόχρονα δημιουργούνται νέες στη φύση τους πράξεις συνταγματικής σημασίας, οι οποίες συνδράμουν στην οικοδόμηση νέου κρατικού μηχανισμού και νέων συνταγματικών θεσμών. Η κυβέρνηση εκδίδει νέα “διατάγματα – νόμους”. Διατηρούνται η αντιβασιλεία και άλλοι θεσμοί του Συντάγματος του Τάρνοβο, προσαρμοσμένοι ώστε να υπηρετήσουν την επιβολή και τη σταθεροποίηση της νέας κρατικής εξουσίας. Στις 8 Σεπτεμβρίου του 1946 διεξάγεται referendum κατάργησης της μοναρχίας υπό συνθήκες Σοβιετικής κατοχής. Η Βουλγαρία ανακηρύσσεται Δημοκρατία. Παρατηρείται αναγκαιότητα ψήφισης νέου συντάγματος από την Έκτη Αναθεωρητική Βουλή, το οποίο να απεικονίζει τις αλλαγές στην κοινωνία. Το σχέδιο συντάγματος προτάσσεται από το Εθνικό Συμβούλιο του Πατριωτικού Μετώπου.

Το εν λόγω Σύνταγμα ψηφίζεται στις 4 Δεκεμβρίου 1947 και δημιουργεί νομικές συνθήκες εκκαθάρισης των καπιταλιστικών σχέσεων και ανέγερσης της σοσιαλιστικής κοινωνίας. Ανυψώνεται η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας. Η εξουσία απορρέει από το λαό και ανήκει σε αυτόν. Η Βουλγαρία ανακηρύσσεται Δημοκρατία με αντιπροσωπευτική διακυβέρνηση. Η αρχή της διάκρισης των εξουσιών αντικαθίσταται από την ενότητα της εξουσίας. Ιδιαίτερη θέση λαμβάνουν τα

δικαιώματα και οι ελευθερίες των πολιτών, ενισχυμένες από την αρχή της κοινωνικής δικαιοσύνης. Τα μέσα παραγωγής ανήκουν στο κράτος και στους συνεταιρισμούς. Η Βουλή είναι ανώτατο όργανο της κρατικής εξουσίας. Προβλέπεται η ίδρυση ανώτερου οργάνου της κρατικής εξουσίας- Προεδρείου της Βουλής, με αρμοδιότητες συλλογικού αρχηγού του κράτους. Δημιουργούνται τοπικά αντιπροσωπευτικά όργανα, εκλεγόμενα άμεσα από τον πληθυσμό – τα λαϊκά συμβούλια.

Το 1971 το κόμμα διαπιστώνει ότι έχουν πληρωθεί οι απαραίτητες προϋποθέσεις για ουσιαστικές αλλαγές στο συνταγματικό μηχανισμό της Λαϊκής Δημοκρατίας της Βουλγαρίας. Σύμφωνα με τις ανωτέρω εκτιμήσεις του και προς επίτευξη των ποιοτικά νέων στόχων για οικοδόμηση ανεπτυγμένης σοσιαλιστικής κοινωνίας ψηφίζεται το Σύνταγμα του 1971. Το σχέδιο υποβάλλεται σε πανλαϊκή συζήτηση. Διεξάγονται συνελεύσεις πολιτών, όπου κατατίθενται 14 χιλιάδες προτάσεις αλλαγών και συμπληρώσεων. Το νέο Σύνταγμα εισαγάγει ουσιαστικές αλλαγές στο νομικό περίβλημα του πολιτικού και οικονομικού συστήματος. Διευρύνεται ο κατάλογος των δικαιωμάτων και ελευθεριών των πολιτών. Ιδρύεται το Κρατικό Συμβούλιο, το οποίο συγκεντρώνει υπέρμετρη εξουσία, συμπεριλαμβανομένης και της νομοθετικής και εξελίσσεται στο κέντρο της εξουσίας. Ανακηρύσσεται ο ηγετικός ρόλος του κομμουνιστικού κόμματος ως πραγματική έκφραση της σύμφυσης του κράτους με το κόμμα.

Οι δραστικές κοινωνικό- πολιτικές αλλαγές στην κοινωνία μετά τις 10 Νοεμβρίου 1989 έπονται από την αναγκαιότητα αναθεώρησης του Συντάγματος. Καταργείται το σχετικό με τον ηγετικό ρόλο του κομμουνιστικού κόμματος κείμενο και ψηφίζονται σειρά από τροποποιήσεις. Εντούτοις, δεν επιτυγχάνεται η επιθυμητή ριζική μεταρρύθμιση του κοινωνικού συστήματος. Το νέο Σύνταγμα θα υιοθετηθεί σύμφωνα με τη προβλεπόμενη στο Σύνταγμα του Τάρνοβο διαδικασία. Τον Ιούνιο του 1990 διεξάγονται οι εκλογές.

Το ισχύον Σύνταγμα ψηφίζεται στις 12 Ιουλίου 1991. Υφίσταται ως το Σύνταγμα του συμβιβασμού ανάμεσα στις διάφορες πολιτικές δυνάμεις και ως εκ τούτου ενέχει εσωτερικά αντιφατικές διατάξεις (π.χ. επικυρώνεται η αρχή του πολιτικού πλουραλισμού, ως αντίποδας της ενότητας της εξουσίας υιοθετείται η αρχή της διάκρισης των εξουσιών, ταυτόχρονα όμως, παρατηρείται ασυνέπεια στους μηχανισμούς εφαρμογής της). Χαρακτηριστικός είναι ο καθιερωμένος νέος τύπος παραγωγικών σχέσεων, βασισμένος σε νέες μορφές ιδιοκτησίας. Θεσπίζονται η δημόσια και η ιδιωτική ιδιοκτησία, όπως και η οικονομία της αγοράς. Αναφορικά με τις κρατικές δομές και την πραγμάτωση της εξουσίας παρατηρούνται ουσιαστικές αλλαγές. Εγκαθίσταται κοινοβουλευτική μορφή κρατικής διακυβέρνησης. Προβλέπονται ο θεσμός του Προέδρου της Δημοκρατίας, η ίδρυση του Συνταγματικού Δικαστηρίου, η ανεξαρτητοποίηση της ενιαίας δικαστικής εξουσίας με τρία υποσυστήματα- δικαστηρίου, εισαγγελίας και ανακριτικών αρχών, η ίδρυση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, κλπ. Σημαντικό μέρος αφιερώνεται στη κοινωνική θέση των πολιτών και στη θέσπιση νομικών και άλλων μηχανισμών για την πραγμάτωση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών τους.

Πηγή: Στόιτσεβ Στέφαν, Συνταγματικό Δίκαιο , Ciela Σόφια, 2002